

На всички,
които създадоха и работиха над списанието,
на нашите автори и сътрудници
и на нашите читатели –

ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ !



50 ГОДИНИ СПИСАНИЕ ЗА ГЕОГРАФИЯ И ОБУЧЕНИЕ

СПИСАНИЕТО ПРЕЗ ГОДИНИТЕ (ПО СЛУЧАЙ НЕГОВАТА 50-ГОДИШНИНА)

„От миналото ще вземем огъня, а не пепелта.“
Жан Жорес

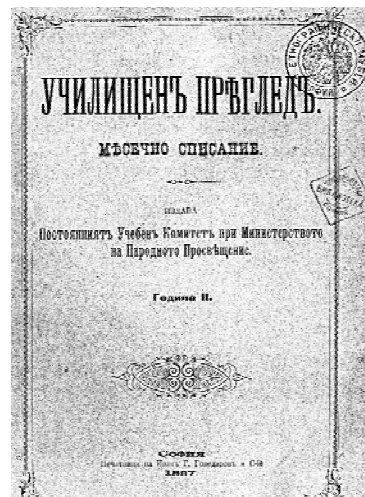
За едно списание половин век е много дълъг и достоен за уважение период на съществуване. Той е свързан с огромната научно-методическа и организационно-техническа работа, благодарение на която е създавано и разпространявано единственото у нас периодично научно-методическо списание по география. Сега, когато редакционната колегията оглежда изминатия дълъг път, не може да не отбележи голямата заслуга на цяла плеада български географи, сътворили и вдъхвали живот на това издание. И да не направи обзор на свършеното от тях. Задача твърде тежка, особено като се има предвид, че последната ретроспекция на списанието е отпреди 25 години. Но и задължаваща, заради бъдещето на нашето списание ...

Родословието (непризнатото потекло)

*„Този, който не помни миналото,
е осъден да го повтаря.“*
Дж. Сантаяна

Географията винаги е била и ще бъде основен училищен предмет. Защото, осъзнато или не, тя е изграждала и ще изгражда основата на миогледа на всеки човек. Поради това първите наченки на методиката на обучението по география в България се губят далеч във времето и са свързани с вече позабравени и малко известни периодични издания, като се започне още с първото педагогическо списание „Училище“ (1870-1876 г.), редактирано и издавано от Р. Ил. Блъсков. Но най-трайни следи и принос в обучението по география има сп. „Училищен преглед“ (1896-1949 г.), месечно издание на Постоянния учебен комитет при Министерството

то на народното просвещение. В него публикуват видни български географи като Ан. Иширков (1896, 1904, 1906, 1921, 1924), Ж. Радев (1925), Й. Захариев (1928, 1929), Ив. Батаклиев (1929, 1937), Г. Гунчев (1931), Д. Яранов (1937), Л. Динев (1946) и др. Сред тях са и известни учители и основоположниците на методиката на обучението по география като Н. Драганов (1897), К. Рачев



Потикът за реформи във учебния план по география.

Es ist nichts fähiger, den gesunden Menschenverstand aufzuhellen, als gerade die Geographie.

Kant.

От всички предмети на обучението във нашите училища се предоставя „сравнително“ най-малко място за география и на самия предмет се гледа така „пръв пръсти“, че от учителите на география във средните училища не се изисква да имат специално образование по нея. Главни причини за това сж: 1) много, иначе, високо образовани първенци имат само повърхностни познания от география и знаят само главните чърти на съдържанието ѝ, 2) недостатъчно се познава и оценява, колко може да помогне географическото обучение за общото образование и подигане духът на учениците, ако то се ръководи от добър подготвен учител по този предмет и 3) учителите съвѣти на средните ни училища не сж дошли още до мисълта, че географията е единичния предмет, който свързва естествено-математическите познания с историческите и образува силно противодѣйствиe на вредното разпокъсване, и че географията има голѣмо значение тъкмо за горните класове, защото там достига онова двойно познание свои връхъ.

география. Поради това нашето списание следва да се разглежда като негов наследник.

Официалното начало на списанието

„Едно огледало е по-важно от цяла галерия портрети на предци.“

В. Менцел

След 10-годишно прекъсване в излизането на специализирани методически издания, последвало драстично налагане на новия социалистически строй в България, постановление на централния комитет на управляващата тогава Българска комунистическа партия (ЦК на БКП) и на Министерския съвет урежда

(1906), А. Монеджикова (1929), С. Попов (1939), и мн. др., вкл. видният германски географ И. Тишендорф (1902, превод от немски). Още през първата година на „Училищен преглед“ проф. Ан. Иширков, основателят на българската география, публикува статията „Потик за реформи в учебния план по география“ (год. I, 1896, № 10, с. 1046-1061, вж. и прилож. факсимиле). От страниците на списанието друг от основателите на българската география – проф. Жеко Радев, аргументирано и твърдо отстоява през 1925 г. позициите на географията като учебен предмет в статията си „Повече география“ (вж. 6/2006 на „География '21“). Интересно е да се отбележи, че в списанието още преди 110 години Н. Драганов обстойно аргументира необходимостта от приложението на *конструктивния метод* при преподаването на география (год. II, 1897, № 4, с. 461-477). Много са фактите, които неоспоримо доказват, че „Училищен преглед“ е основоположник на научно-методическите списания в България¹. То трябва да се приеме като първото периодично списание, специализирано и в областта на методиката на обучението по

дава (1 юли 1957 г.) създаването на 4 нови методически списания. Тяхната цел е по-нататъшното развитие на „социалистическото“ образование в България. Между тях е и „История и география“, орган на просветното министерство, което започва да излиза от януари 1958 г. I аѣ ааа i n i a i a с ааа? а а „ да оказва научно-методическа помощ на учителите по история и география“, като същевременно издига обучението по тези предмети и на по-високо „идейно-политическо ниво“. Отначало списанието е орган само на Министерството на просветата и културата, а от учебната 1962/63 г. (кн. 5/1962) — и на Съюза на българските учители (СБУ). През октомври 1965 г. е създадена специализирана редакция „Издателство на МНП и ЦК на СБУ“.

Първата редакционна колегия се ръководи от Николина Попова – главен редактор (историк) и от **Митю Печевски** – зам. гл. редактор (географ). В състава на редакционната колегия са включени 5 историци и 5 географи. Географският отдел на списанието черпи опит от сродни издания в бившия Съветски съюз и най-вече от „География в школе“ (излизащо от 1934 г.). По обяс-

¹ През 2008 г. в рамките на инициативата „Съкровищница на българската географска мисъл“, „География '21“ ще предложи на своите читатели най-стойностните географски публикации в „Училищен преглед“. Така ще бъде продължена и традицията на сп. „Обучението по география“, започната от Д. Кънчев с рубриката *Методическо наследство* и продължена след 2003 г. с рубриката *Ретро*. Предвижда се да бъде публикуван и специализиран обзор на географските публикации в „Училищен преглед“.

ЗАДАЧИТЕ НА СП. „ИСТОРИЯ И ГЕОГРАФИЯ“

Година наред учителите по история и география в нашите училища, имат методическо списание, което да подпомогне тяхната учебно-възпитателна работа. Редица основни методически въпроси, свързани с преподаването на история и география в училищата, са нелепи, а това затруднява работата на учителите. Наистина някои учители ползват съветските списания „Преподаване история в школе“ и „География в школе“, но много методически проблеми от обучението по родна история и география стоят неизяснени. Най-сетне тази нелепа нужда ще бъде удовлетворена.

Постановлението на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет за по-нататъшното развитие на образованието в България от 1 юли 1957 година разреши редица наболяли въпроси от областта на народната просвета. То разреши въпроса и за излизането на четири нови методически списания, в числото на които и „История и география“.

Списание „История и география“ е предназначено за учителите по история и география от средния и горен курс в нашите училища и ще помества материали в рамките на следните дялове: научно-популярен, методически, консултациен, критика и библиография, въпроси и отговори, исторически и географски новости.

ними за него време причини „наследствените връзки“ на новото българско методическо списание с буржоазното „Училищен преглед“ са прекъснати и тихомълком обречени на принудително забвение. Независимо от тежката идеологизация, която до 1990 г. преследва списването на „История и география“, а по-късно и отделеното като самостоятелно списание „Обучение по география“, българските учители по география за първи път получават свое научно-методическо издание, което вече 50 години е тяхна трибуна.

През 11-годишния период на съществуване на „История и география“, в неговата редакционна колегия участват 13 известни български географи – университетски преподаватели, специалисти по методика на обучението, учители (по хронологичен ред на постъпването): **Митю Печевски** (1958-1961, до 1961 зам. гл. ред./зам. отг. ред. и зав. отдел География); **Иван Велчев** (1958-1968, от 1962 до 1965 зам. отг. ред. и зав. отдел География); **Павлина Векилска** (1958-1968, от 1965 зам. отг. ред. и зав. отдел География); **Стоян Динчев** (1958-1967); **Радка Дребова** (1958-1961); **Вера Горанова** (1961-1963); **Панайот Иванов** (1961-1963); **Мартин Гловия** (1962-1966); **Тодор Христов** (1962-1963); **Петър Пенчев** (1962-1965); **М. Цековска** (1962-1965); **Б. Куцев** (1962-1966) и **Теменуга Байкушева** (1967-1968).

Списание то поддържа следните рубрики: Научно-популярен отдел, Методически отдел, Консултации, Критика и библиография, Въпроси и отговори, Исторически и географски новости. В научно-популярния отдел се публикуват географски и исторически научни

статии, които трябва да подпомогнат учителите в научно отношение по въпроси от учебното съдържание по двата предмета. За написването на такива статии се привличат специалисти от ВУЗ и БАН. В Методическия отдел се поместват както статии с методическа насоченост, така и материали, отразяващи добрия професионален опит на учителите и инспекторите по география. Още през първата

година със статии в списанието участват най-известните български методисти и учители-методисти като **М. Печевски**, **Ст. Динчев**, **П. Векилска**, **П. Лазаров**, **Св. Кираджиев**, **В. Николов**, **Ст. Петров**, **Н. Кюсов** и др.

За допълнителна научно-методическа помощ на учителите е предвидена и рубриката Консултации. Връзката с читателите се поддържа чрез рубриката Въпроси и отговори.

Първият публикуван методически материал по география е „Научните основи и принципи на географските науки в програмите и учебниците по география“ с автор **М. Печевски** (1/1958, с. 14-21). Първите публикувани научни статии по география са „Циклони и антициклони“ с автор **Д. Димитров** (2/1958, с. 15-22) и „Електропроизводството в България“ с автор **Т. Христов** (3/1958, с. 16-31), а първата научно-популярна статия е „Обединени арабски републики“ с автор **Л. Мелнишки** (2/1958, с. 23-26).

През 11-годишното съществуване на сп. „История и география“, в него са публикувани 537 географски материала (общ обем около 2100 стр., разпределени в 68 броя), от които 10 уводни статии (от тях 5 силно идеологизирани или посветени на актуални политически събития), 87 научно-географски статии (от тях 2 по общо-географски въпроси, 21 по физическа география и 64 по икономическа география), 302 научно-методически статии и професионален опит (от тях по общи въпроси 16, за учебното съдържание 25, за принципите на обучение 10, за методите на обучение 32, за между-предметните и вътрешно-пред-

метните връзки 3, за организацията и управлението на учебно-възпитателния процес 76, за възпитанието 27, за извънкласната и извънучилищната дейност 49, за квалификацията на учителите 14, за материално-техническата база 50), 56 рецензии и отзиви за книги и учебни помагала, 82 публикации като информация и хроника (от тях 46 географски вести, 13 илюстративни материала, 15 биографични материала за годишнини, 8 съобщения за научни форуми).

Както се вижда, съотношението между научно-географските и научно-методическите публикации (1:3,5) подчертава силно методическия характер на списанието. От друга страна прави впечатление доминирането на материалите по икономическа география над тези по физическа (1:3), което до голяма степен е предопределено и от идеологическата зависимост на списанието, създадено да популяризира постиженията на социалистическата политическа и икономическа система.

Трябва да се отбележи положителният факт, че в методическите публикации много сериозно са засегнати въпросите, свързани с развитието на материалната база за преподаване на география и особено - на изключително важната за предмет като географията извънкласната и експедиционната дейност (49 публикации), която от приоритетна, в следващите години постепенно остава на заден план (видимо и от намаляващия през годините относителен дял на публикациите по тази тема).

На организираният от просветното министерство съвместно със СБУ обсъждания на отдел География на списанието, проведени в Ямбол, Варна и София, учителите оценяват високо помощта, която то им оказва в професионалната им работа (резултатите са обнародвани в бр. 6/1963 на „История и география“). За интереса към списанието е показателен и неговият тираж – от 1168 екземпляра през 1958 г. след 10 години той достига вече 4200. Периодичността на списанието е 6 книжки годишно във формат 71x100/16 - 2 печатни коли (от 1959 г. с допълнителна 0,25 п.к. за фотоприложения на хромов хартия – 4 стр.) През 1967 и 1968 г. периодичността е увеличена на 12 книжки, но повечето от тях излизат като двойни.

Постижение за времето са допълнителните фотоприложения във всяка книжка като нагледен дидактически материал в помощ на учителите. Те са разделени на географски и исторически обекти (съответно през книжка). За 10 години (1959-1968 г.) са публикувани голям брой черно-бели снимки с текстови обяснения (повечето авторски) на стопански и природни обекти и селища от страната и чужбина: *Варшава*, Полша (4/1960), *Средиземноморско крайбрежие* (2/1961), *Югоизточна Азия* (6/1961), *Атласки страни* (2/1963), *Куба* (6/1963), *Из* (бившия) *Съветски Съюз* (6/1962; 6/1965; 3-4/1967), *Монголия* (4/1963). Сред авторите са известни български географи като Св. Кираджиев (4 фотосесии), М. Гловня (4

фотосесии), Т. Христов (4 фотосесии), В. Дойков (2 фотосесии), Ив. Велчев, Иг. Пенков, П. Векилска, и др.

Първото самостоятелно методическо списание по география в България

„Миналото е огледало на настоящето.“

Японска пословица

С времето нарастващите потребности на учителското съсловие от актуална информация и научно-методическа помощ по отделните учебни дисциплини се сблъскват с ограничените възможности на обединеното списание „История и география“. Налага се неговото разделяне, което става с решение на МНП и ЦК на СБУ — от 1 януари 1969 г. се обособяват две самостоятелни списания – „Обучението по география“ и „История и основи на комунизма“ (по-късно преименувано на „История и обществознание“ - от 1982; История, общество и философия – от 1982 г. и „История“ – от 1992 г.).

Отначало „Обучението по география“ е печатен орган на МНП и Съюза на българските писатели, а впоследствие – на МНП и ЦК на СБУ (1972-1990), като от 1985 г. до 1990 г. излиза като приложение на сп. „Народна просвета“. Специализираната редакция „Издания на МНП и ЦК на СБУ“ от 1976 г. е преименувана в „Главна редакция на педагогическите издания на МНП и ЦК на СБУ“, като от средата на 1989 г. от наименованието остава само „ГРПИ на МНП“. От 4.04.1994 г. тя става самостоятелно юридическо лице „ГРПИ към МОН“ (Министерство на образованието и науката) с предмет на дейност: *издаване на педагогически списания*.

„Обучението по география“ продължава да бъде специализирано **методическо списание**, но от 1988 г. неговият статус е променен на **научно-методическо**.

Първата редакционна колегия на първото самостоятелно методическо списание по география е в състав: ст.н.с. П. Векилска (гл. редактор) и членове: доц. М. Печевски, проф. Ив. Велчев, Св. Кираджиев и М. Маноилова. Повечето от тях вече имат опит от участието си в редколегията на „История и география“, а и тенденцията е доразвиване на географския отдел на това списание, но вече като самостоятелно издание. Това е причина да се запази и облика и духа на „История и география“ в „Обучението по география“.

През последвалите 39 години редакционният състав е обновяван периодически, като се запазва традицията в него винаги да участват учени и изследователи, преподаватели във ВУЗ, методисти и учители. За този период членове на редакционната колегия са 30 от най-известните и активни български географи (по хронологичен ред на постъпването): **Павлина Векил-**

ска (1969-1989, до 1984 гл. ред.); Митю Печевски (1969-1973); Иван Велчев (1969-1974); Светлин Кираджиев (1969-1971); Мария Маноилова (1969-1971 и от 2003); Вера Неделчева (1971-1978); Елена Георгиева (1971-1984); Николай Къосев (1971-1972 и 1975-1976); Никола Боянов (1971-1990); **Кръстю Кръстев** (1975-1989, от 1985 гл. ред.); **Петър Лазаров** (от 1979, като от 1990 до 1997 и от 2003 гл. ред.); Росица Гайтанджиева (1979-1997); **Димитър Кънчев** (1985-2002, от 1997 гл. ред.); Кунка Загорова (1985-1986); Лашка Милчева (1985-1986); Станка Цветанова (1985-1989); Харалампи Тишков (1985-1993); Мария Манева (1991-1993); Росица Моллова (1991-1993); Христо Каракашев (1991-2002); Диана Йорданова (1993-2001); Петър Петров (1997-2002); Стефан Карастоянов (1997-2002); Христина Маркова (от 2003); Стела Дерменджиева (от 2003); Даниела Ангелова (от 2003); Росица Владева (от 2003); Григор Димитров (от 2003), Петър Стефанов (от 2003) и Димитрина Михова (от 2005).

Работата на редакционната колегия се подпомага от *организатор на списанието* (до 1978 г. уредник; до 1987 г. редактор; до 2002 г. отг. секретар; от 2003 г. зав. редакция). Тази функция изпълняват съответно Сп. Иванова (1969-1974); Ел. Драганова (1974-1975); Л. Денкова (1976-1978); Л. Коларова (1979-1982); В. Делибашева (1982-1990); Сп. Смирийски (1982-2002); П. Стефанов (от 2003). Тяхната дейност се координира от ГРПИ, която подпомага редакционната колегия и с екип от технически сътрудници: *коректори* - Сн. Попова (1969-1971), Д. Димова (1972), Ст. Бръчкова (1972-1974), Цв. Рашкова (1976-1980 и 1982-1990), С. Паничкова (1980), И. Донева (1975-1976 и 1980-1981), Св. Райчева (2001-2002), Сп. Смирийски (от 2003); *художници* - М. Руев (1979-1989), Кр. Терзиев (2003, 2006), а от 1992 г. – и *предпечатна подготовка* (от 1999 г. тя се извършва от сътрудниците на ГРПИ, като от 2001 г. се прави от Н. Христова). Отпечатването на тиражите до 1991 г. е във Велико Търново (ДП „Д. Найденов“, през 1991 г. ДФ „Абагар“), а от 1992 г. в София от различни печатници (по закона за обществените поръчки).

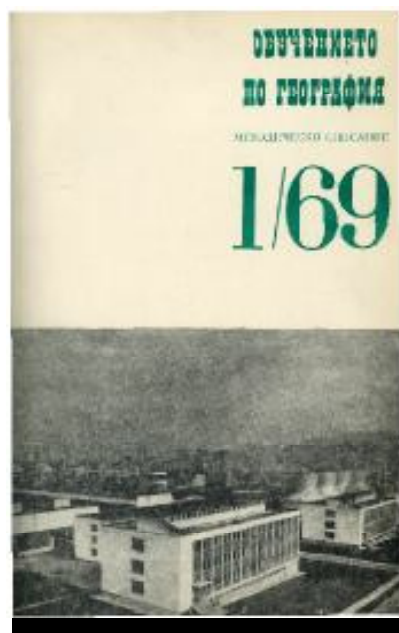
В продължение на три десетилетия поместваните материали в „Обучението по география“ се отличават със свойствената за времето идеологизация – написани са „в духа на партийните решения“ и имат за цел „подобряване на комунистическото възпитание“. Класово-партийният подход и тезисите на ЦК на БКП намират широко приложение при разработването на редица теми от социално-икономическата география на страните. Количествен превес имат материалите, които са обвързани с бившите социалистически страни и СССР. Публикуват се и редица статии „за патриотичното, интернационалното и идейно-мирогледното възпитание на учениците чрез обучението по география. С това то успешно е решавало поставената от партията задача за превръщане на училището в могъщ

идеологически институт“ (Векилска, 1982, стр. 3).

Списанието продължава да отразява по подобаващ начин всички политически събития, свързани с управляващата партия — пленуми, конференции, конгреси, политически годишнини, постановления, писма — на тях са посветени половината от уводните статии и над 180 (12 %) от публикуваните материали до 1990 г. Това е показателно за силната политическа и идеологическа зависимост на списанието, обяснима предвид възможностите за манипулиране със съдържанието на учебния предмет География в насока „комунистическо възпитание“ и пропаганда на постиженията на социалистическия строй.

Като цяло „Обучението по география“ възприема тематичната структура на „История и география“. С постепенното разширяване на кръга от теми, разисквани в списанието, се разширяват и усъвършенстват и неговите рубрики — едни постоянни, други временни, а някои съществуват до изчерпване на актуалността на темата. Това са: *Уводни статии* (от 1969 г.); *Научно-методически отдел* (от 1969 г.) — от 1981 г. *География*; *Из опыта на учителя и инспектора* (от 1969, и *учителите-методисти* — от 1977 г.), впоследствие *Теория и практика на обучението по география* (от 1972 г.), *Методика и опит* (от 1981 г.) и *Методика на обучението и Професионален опит* (от 2003); *Консултации* (от 1969 г.); *Географски вест* (от 1969 г.) - от 1992 г. *Географски вест и съобщения*; *Из опыта в чужбина* (от 1972 г.) — от 2003 *Световен опит*; *Отговаряме на вашите въпроси* (от 1976 г.); *Наши юбилеари (и изтъкнати учители - от 1981 г.)*; *Из света на книгите* (от 1976 г.), *Рецензии* (от 1976 г.), *Нови книги и учебни помагала* (от 1981 г.), *Нови книги* (от 1982 г.), *Нови книги и Критика и библиография* (от 1998 г.); *Другите за нашата Родина* (от 1970 г.), *Другите за нас* (от 1981 г.), *България през погледа на чужденците*; *Нови държави на географската карта* (1992-1995 г.); *За учебниците* (1997 г.); *Методическо наследство* (1991-1999 г.); *Краезнание* (от 1998 г.) - от 2003 г. *Роден край и Краезнание*; *По паралели и меридиани* (1998-2001 г.) - от 2002 г. *Страни и народи*, а от 2003 г. постоянната рубрика *Пътешествия*.

Като самостоятелни научни под-рубрики в *География* са изведени *Картография* (6/2003), *Научни хипотези* (2-3/2003), *География в Интернет* (от 2003), *Общините в България* (от 2003), *Спелеология* (4/2004), *Защитени територии* (2-3/2003, 4/2003, 1/2004, 2-3/2004, 4/2004), *Краезнание и роден край* (2-3/2003, 4/2003, 5/2003, 2-3/2004), *География на конфликтите* (2-3/2003), *Палеогеография* (5/2003, 4/2005), *Земята и Слънчевата система* (2-3/2005). Особено внимание се отделя на съвременни информационните технологии и особено много перспективните за географията, вкл. и за училищното



НОВО МЕТОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ „ОБУЧЕНИЕТО ПО ГЕОГРАФИЯ“

ДОК. М. НИЧЕВСКИ

През годините на народната власт у нас училището игра и ще играе важна роля за изграждане на специалната и Народна република България. Непрестанно се повишава изискването за отговорност и съзнателност, нараства се отговорността за подготвянето на младите кадри — нацията е готова да се отнася за социалистическото общество. При изграждането на тази силна и многогранна държава изискването към училищата непрекъснато се повишава и повишават, особено през последните години, когато техническият прогрес прониква дълбоко във всички области на живота у нас. В съответствие с всичко това нашето училище беше коренно преустроено и продължава да се реструктурира в методологическо, организационно и методическо отношение. От друга страна, бързото развитие на всички науки през последните десетилетия наложило и налагат непрекъснато да се осъвременяват учебните програми и учебниците по всички учебни предмети. Ние сме в първия етап от експерименталния проект учебни програми и учебници.

За творческото изпълнение на всички тези задачи цялостна помощ да учителят, инспекторите и директорите оказват педагогически и методически спонсорство и съдействие. Такава роля изпълняваше водния народ и списанието „История и география“, орган на Министерството на народната просвета и на Съюза на българските учители. Появяващите се изследвания обаче към учебно-методическата работа на отделните учебни предмети, включително и по география и история, наложила разделение на това списание. От началото на 1969 г. вместо ново списание излиза списанието „Обучението по география“ и „История и основи на географията“.

Списание „Обучението по география“ е едно новият принос за учителят по този учебен предмет, който е дава на народната власт. За първи път в историята на образователната дейност в България учителите по география имат свое самостоятелно методическо списание. За тях това е важна работа, която същевременно и много си заслужава.

Списание „Обучението по география“ е официална научна трибуна, на страниците на която ще бъдат публикувани резултатите от научно-методически изследвания, експерименти и други проучвания на областта на учебно-методическата работа по география в училищата. В него ще бъдат поставени на широко обсъждане всички актуални проблеми в областта, които стоят пред учителят по география у нас сега и в перспективата. Особено внимание и място ще бъде отведено на ролята и задачите на географията за развитието и разцветта на подрастващите поколения, за тяхното образование, за осъвременяване съвременното, ориентирания, методичната и учебно-методическите средства на обучението по този учебен предмет, за подготвянето и квалификацията на учителите по география и др. Списанието ще информира учителите и за постиженията на обучението по география в училищата. През него преподавателите по география у нас ще имат възможност да обменят широко и плодотворно опит на своята практика в училищата.

В настоящия брой на списанието редакционната колегия в публикацията и по-нататък във всички броеве, по които ще се публикуват материали през настоящата година. Всички учители по география имат възможност да станат сътрудници на „Обучението по география“. От тях и техните материали ще зависи до голяма степен и обемът на това научно-методическо списание. Ето защо редакционната колегия споделя с всички учители по география да станат редовни и редовни сътрудници. В края на всяка възможност редакционната колегия ще публикува на всеки сътрудник на списанието му научна конскулция, статия и други, свързани с подготовката на материалите за печат. Исканите с темата ще да се използват на адрес на списанието.

обучение Географски информационни системи (ГИС). На тази тема са посветени поредица от публикации, както и 2 тематични книжки — преди и след приемането (2005) на Националната стратегия за интегриране на ИКТ в българското образование. Представен е пилотен проект за въвеждане на ГИС в обучението по география и е открита нова рубрика *Дискусионен клуб „ГИС в класна стая“* (4/2006). Интересно е да се отбележи, че първите публикации в списанието за възможностите да се използват компютри в обучението по география се появяват още през 1985 г.

На значими събития списанието посвещава тематични рубрики като: *II национален конгрес на географите в България* (1974); *IV национален конгрес на географите в България* (1982); *I конгрес на народната просвета* (1980); *Национални педагогически четения* (1973, 1974, 1977, 1978, 1981, 1982, 1986); *Национални и регионални научно-приложни конференции по география* (1983, 1984, 1987, 1990, 1997, 1999, 2000) и др. В тематични рубрики са включени и материалите от проведени чрез списанието големи дискусии: *Ролята на биологичните, химичните и географските науки за решаване проблемите на екологията и опазването на природната среда* (1988); *Проблеми на географското образование в средното училище* (1991, 1992). Редовно се отбелязват и годишнини с голямо национално значение, като на по-важните от тях се посвещават цели книжки: *100 г. Априлско въстание* (1976); *1300 години България* (1981, 1982); *100 години СВ „Кл. Охридски“* (1988); *Америка – 500 години от откриването J* (1991, 1992); *100 години география в СВ „Св. Кл. Охридски“* (1998) и др.

След 2003 г. излизат и тематични броеве, посветени на определени актуални научни направления или годишнини, както и на международни форуми: *160 години българска картография* (6/2003), *75 години българска спелеология* (4/2004), *Ин-*

формационните технологии в географското образование (6/2004), XXX конгрес на МГС (1/2005), Земята и Слънчевата система (2-3/2005).

Продължава традицията в списанието да се представят видни български географи – от миналото (с биографични сведения и препечатани публикации в рубриката Ретро): проф. Д. Яранов, проф. Ан. Иширков, проф. Ж. Радев, доц. Г. Гунчев, ст.н.с. Вл. Попов, Х. и К. Шкорпил, К. Киров, акад. Ан. Бешков, и наши съвременници (в рубриката Портрети). Гостували са наградени учители, носители на почетното звание „Учител на годината“ (Пепи Кръстев, 2002; Радка Цингова, 2005) и на награди на МОН (Георги Павлов, Мариана Султанова, Генка Минчева). Представен е и единственият засега спомоществовател на списанието – Стойчо Димитров, учител по география от Бургас (6/2007).

Особен интерес в рубриката *Портрети* предизвикват интервютата с известни географи и учени от сродни науки, учители, общественици, пътешественици. За първи път интервю се появява в списанието през 1989 г. (рубриката *Интервю ... Интервю ...*), но тя просъществува само 2 години, през които дава думата на Павлина Векилска (по случай нейната 70-годишнина), проф. Т. Христов (председател на БГД), чл.кор.проф. К. Мишев, Ал. Беляев (зам.директор на Географския институт на РАН, Москва), Л. Анов (учител от Костенец, по случай неговата 60-годишнина). От 2003 г. тази оригинална форма за автентични мнения за географията и съвременния свят се възроди и разви чрез новата рубрика *Портрети* (вкл. *Приятели на географията*). В нея гости са били: акад. Тодор Николов (геолог), д-р Алексей Стоев (астроном), инж. Иван Петров (картограф), проф. д-р Марин Деведжиев, ст.н.с. д-р Петър Берон (биолог), доц. Румен Пенин, Николина Георгиева (ученичка, носителка на награда от XXX конгрес на МГС), Тодор Гладков (учител), Владимир Сорокин (пътешественик), проф. д-р Георги Балтаков, проф. д-р Нино Нинов (почвовед), Мариана Султанова (учителка), д-р Масаюки Фуджикава (Япония), Георги Марков, ст.н.с. д-р Владимир Бешков (биолог), проф. Ромео Ефтимов (хидрогеолог, Албания), д-р Леош Шефка (биолог, Чехия), ст.н.с. д-р Димитър Димитров (геодезист), проф. д-р Петър Лазаров.

Продължава и традиционното представяне на новости по отношение нормативната регламентация на географското образование (започната през 1990 г.) в рубриката *Документация*. Много често публикуването им дава начало на оспорвани дискусии относно вариантите пътища за реформиране на географското образование в България и тяхната ефективност.

Редица дописки за конференции, педагогически чения, сборки, национални и регионални съвещания дават възможност на читателите да следят живота на географската общност. От 1977 г. списанието засилва информативните си функции като започва редовно да

отразява работата на научните географски форуми (конгреси и конференции). Опит за разнообразяване на рубриките се прави след 1998 г. и особено след 2003 г., когато за засилване на отслабналата връзка с читателите се предлага жанрово разнообразяване на материалите и списанието претърпява сериозно обновление на графичния дизайн. Сред новите рубрики са: *Защитени територии*; *Ретро*, *Научни форуми*; *Проекти*; *Географски справочник*; *Географски календар*; *Георекорди*; *Световен опит*, *Географска енциклопедия*; *Плевели в географията* (за географски „бисери“, но не само на студенти и ученици, а и от официални географски издания), *Обратна връзка*; *Конкурси, състезания* (национални и международни – обяви, условия за участие, примерни варианти, класации).

Списанието инициира и подпомага участието на български ученици в различни национални конкурси и състезания с географска насоченост, а от 2003 г. – и в най-престижните международни олимпиади по география – на National geographic (САЩ) и на МГС (за приносите на списанието в успешното представяне на българските ученици вж. 5/2007, с.38). Редовно се отразява и провеждането на *националната олимпиада по география*, „стартирала“ също чрез сп. „Обучението по география“ (бр. 2-3) през 2003 г. (интересно е да се отбележи, че още в бр. 6/1991 г. списанието публикува материал за намерението на МОН да организира през 1992 г. национална олимпиада по география в 3 кръга – политическите сътресения на прехода я забавят с 10 години). Периодично се публикува информация и за традиционния конкурс на НМ „Земята и хората“ под надслов „Земята – позната и непозната“ (2003, 2005 г.).

От 2003 г. списанието организира и собствени конкурси, най-често в партньорство с други организации. Новата рубрика *Нашият конкурс* има за цел да провокира амбициите на младите хора с интереси към географията. До края на 2007 г. са организирани и успешно проведени 7 конкурса, от тях 2 международни: „100 национални туристически обекта“ (в 6 етапа – 2003-2004 г.) – съвместно с „Картография“ ЕООД; „Пещерите – един вълнуващ свят“ (4/2004) – съвместно с ТД „Сърнена гора“, Стара Загора; „Нашият маршрут“ (4/2004) – съвместно с БТС; „Нашият роден край“ (5/2003) – съвместно с IGU и МОН; „Карст под защита – дар за поколенията“ (2-3/2005) – съвместно с Фондация „Център по карстология – Вл. Попов“ и ДПП „Шуменско плато. Стана традиция победителите от конкурсите да получават като награда и безплатен абонамент за списанието, а отличените творби да се публикуват в него.

Сериозно постижение за новата стратегия на списанието е откриването през 2003 г. на рубриката *Първи стъпки в науката*. В нея се изявяват млади хора с интереси към географията – *студенти*: В. Георгиева и В. Делова от ВТУ (2-3/2004), Б. Иванов и Ст. Васи-

лева (2/2006), А. Балтакова (6/2006) и П. Иванова (6/2007) от СУ; и ученици: В. Върбанова, София (4/2003), Б. Йорданова, Лом (5/2003), П. Вълчев, Габрово (5/2003, 2-3/2004,), Л. Димитрова, София (1/2005), В. Христов, София (2-3/2005), Н. Георгиева, Самоков (носителка на първа награда на МГС - 1/2005, 2-3/2005), В. Гутов, Габрово (млад изобретател – 1/2007, 2/2007, 6/2007), К. Шатров, Бургас (5/2007), (7/2007). Желанието на редакционната колегия е да разшири кръга от млади автори в тази рубрика, но все още твърде малко се прави от техните учители и университетски преподаватели, които се очаква да бъдат посредниците.

От 1992 г. започва публикуването на кандидатстудентските програми на отделните висши училища, програми за кандидатстване след VII клас и разработки, получили високи оценки на теми, дадени на конкурсни изпити по география. Рубриката се поддържа и до днес (*Кандидатстудентска кампания*).

Оригинален момент в новата концепция за съдържанието на списанието е рубриката „*Географски календар*“. В нея намират място народната метеорология, най-важните географски събития през съответната година, дати от историята с географско съдържание, тематични международни, световни и български дни и празници; официални национални празници.

През целия период на издаването „Обучението по география“ запазва формата на „История и география“ - 70 x100/16, а до 1980 г. — също и броят на печатните коли (2 + 0,25 приложения от черно-бели илюстрации). От 1981 до 2000 г. печатните коли се увеличават на 3, а от 2001 до 2005 г. на 4 (през 2003-2005 г. излизат отделни книжки и с 4,5 и 5 коли). Запазва се и периодичността - 6 броя годишно, като само през 1985 и 1986 г. книжките са намалени на 4. През 1976 г. и от 1996 до 2005 г. някои от броевете са обединени в една книжка. През 1996, 2000 и 2002 г. двойните броеве са с по-малко коли, докато през 2003-2006 г. излизат броеве с добавени коли. През 2004 г. излиза и извънреден брой (приложение към 1/2004), посветен на XXX конгрес на МГС. От 2003 г. в отделни броеве се прилагат допълнителни рекламни и информационни материали.

Едно географско издание задължително изисква богат илюстративен материал. Независимо от много ограничените възможности при полиграфията на списанието, то се опитва да предоставя на своите читатели подходящи графични приложения (черно-бели), макар и с недостатъчно качество на печата. До 1980 г. вкл. продължава традицията от „История и география“ в книжното тяло да се вмъкват 4 страници допълнителен снимков материал. В общо 76 книжки са представени различни обекти от страната и от чужбина (СССР, Чехословакия, ГДР и други бивши социалистически страни в Европа, Монголия, Куба, Канада, Париж, Египет, Гърция). Снимките от България включват общи

изгледи (в 5 книжки), обекти на различни стопански отрасли (в 18), избрани селища (в 12), природозащитни и национални туристически обекти (в 8), специални тематични приложения. Някои от фотоприложенията са подбрани на регионален принцип (Шумен и Шуменски окръг, София и Софийски окръг, Велико Търново и Великотърновски окръг, Старозагорски окръг, Банско и Благоевградски окръг, Пловдивски окръг, Михайловградски окръг – дн. Монтана, Плевенски окръг). По-голямата част от снимковия материал е оригинален авторски: Св. Кираджиев (в 20 книжки), Н. Боянов (в 12), Кр. Кръстев (в 5), Иг. Пенков (в 4), В. Неделчева (в 4), Д. Стоилов (в 3), Ел. Георгиева (в 3) и др. От 1975 г. в някои книжки (общо 5) като допълнителни графични материали се прилагат статистически диаграми и графики.

След 1980 г. допълнителните фотоприложения отпадат и списанието остава слабо илюстрирано. От 2003 г. се търси възможност за увеличаване на публикувания илюстративен материал, особено след разработения нов цялостен графичен дизайн (от 2-3/2003), но проблемът с качеството на печата на илюстрациите остава нерешим по финансови причини. За илюстрации към публикациите започват да се използват допълнително вътрешните корици на списанието, а от 2004 г. — и IV корица (пълноцветна).

Съдържанието на всеки брой освен на български се превежда и на руски език (от 1960 г.), на руски и немски (от 1977 г.), на руски и английски (от 1994 до 1996 г.), на английски (от 2003 г.). Статиите се придружават от анотации на руски (1977-1992), а от 2003 г. — от резюмета на английски (на английски се превежда и обяснителният текст към илюстративния материал). От 2003 г. преводите на английски се извършват от Димитрина Михова, доцентка в Образователния факултет на Ямагучи университет, Япония (от 2005 г. член на редакционната колегия на „География ‘21“). Тя следи и за международните прояви в областта на географията и обучението по география, благодарение на което читателите получават своевременно информация за много форуми, състезания, курсове, международно приети документи.

Показателен за интереса на читателите към списанието е неговият **тираж**. То започва да излиза в 1670 екз. (1969), които постепенно нарастват на 2570 екз. (1971), 3025 екз. (1975) и 3500 екз. — своеобразен връх (1981, 1986, 1987). През 1990 г. списанието все още излиза в 3300 екз. (1990), но настъпилите промени по време на прехода бързо стопяват тиража и през 1100 екз. (1992) той пада на 100-150 екз. (2000-2002). През последните няколко години тиражът е 300-350 екз. Високите равнища, които той достига в предходните години, са свързани както с особеностите в организацията на методиката на обучение (и в промените на

нормативния регламент за присъждане на квалификационни степени на учителите), така и с централизирания абонамент и разпространение (вкл. чрез министерството) и ниската и достъпна цена на изданието във времена на все още липсваща общодостъпна географска и методическа информация.

От 2004 г. списанието има собствена електронна страница в Интернет (с техническото съдействие на д-р Д. Борисова и д-р Ив. Мустакеров от Института за информационни технологии на БАН), а от 2005 – и електронна версия, в която публикациите от всеки брой се представят в пълен или разширен вариант (при желание на автора). Сайтът на списанието съдържа и допълнителни справочни и информационни рубрики в помощ на читателите.

Освен със специализирани рубрики (*Отговаряме на вашите въпроси*, *Обратна връзка*, *Право на отговор* и др.), редакционната колегия на списанието търси оценката на читатели и чрез станалите традиционни широко форматни обсъждания в страната: 1970 г. – Пловдив, 1972 г. – Севлиево и Габрово, 1976 г. – Пловдив, Варна и Видин, 1977 г. – Лом, Шумен и Добрич, 1978 г. – Кърджали, 1980 г. – Монтана и Враца, 1985 г. – Стара Загора, Перник, Ловеч, Смолян, 1989 г. – Ямбол. Обобщени резултати от тези обсъждания с читатели са обнародвани в бр. 4/1990 на списанието. Във връзка с 25-годишния юбилей на списанието, през 1983 г. в брой 1 е публикуван и специален анкетен лист с 12 въпроса, адресиран до читателя. Във връзка с 50-годишния юбилей на списанието и с 5-годишната работа на сегашната редакционна колегия се предвижда да се проведе ново обсъждане, в което с оценки и мнения ще бъдат поканени да участват всички наши читатели. За по-широк обхват на обсъждането ще бъдат използвани възможностите на съвременните информационни технологии (чрез сайта на списанието в Интернет). Резултатите ще бъдат обнародвани в началото на 2009 г., когато ще се навършат 40 години от създаването на „Обучението по география“.

Новото списание в новия век

„Старата сграда трябва да се уважава, но всеки има право да строи нова.“

Гьоте

21-ви век заваря българската география, както и цялата ни държава в мъчителен преход. И списанието, вече утвърдено през годините като методическо, трябваше да се съобрази с новите реалности и да намери нов път към оредяващите читатели. А също и като отговорно географско издание да поеме част от функ-

циите на спелите да излизат печатни органи на самозакрилото се БГД. И през януари 2006 г. „Обучението по география“ се прероди в „География '21“. Този акт не беше само формален, не беше и „скъсване с миналото“, а изразяваше желанието на редакционната колегия да предложи на своите читатели осъвременено и полезно за новите изисквания списание.

За втори път за 3 години списанието промени коренно графичния си дизайн, както и формата – вече 60x84/8, като започна да излиза в 6 печатни коли, запазвайки периодичността си. Но запази наложилите се рубрики и доказаните положителни тенденции от последните години на „Обучението по география“. Към тях са прибавени и нови рубрики като *Geographica Balcanica*, *България в ЕС*, *География и географи от ЕС*, *Маршрути*, *Географски сдружения в България*; *Изобретения в географията*; *Училища за география*; *Столиците на обединена Европа*; *Нашият спомоществатели*. Основната научна рубрика География е обогатена с нови подрубрики – *Карстология* (1/2006), *Геодезия и картография* (4/2007 и 5/2007), *Глобални промени* (5/2007), които са тясно свързани с широко разгласената чрез списанието инициатива – триениум на ООН „Планетата Земя“.

От 2006 г. статиите са придружени с биографична справка, адрес и снимка на автора.

За 2-годишното си съществуване „География '21“ излезе с 12 броя с общ обем 580 страници. Публикувани са 150 материала на 90 автора, от които 14 са чужденци (от 5 държави).

Всеки брой на „География '21“ вече има водеща тема, но продължават да излизат и тематични броеве: *Карст под защита* (1/2006) — с цветно приложение: „Природните паркове в България“; *Махалото на климата* (2/2006), *България в преход* (3/2006), *2006 – година на е-образованието* (4/2006), *Обединена Европа припозна България* (1/2007), *На ползу роду* (6/2007).

От 2006 г. е открита и рубриката Фотогалерия (за оригинални авторски снимки), която е изнесена на IV корица. От 2007 г. са пълноцветни и вътрешните корици, на които се поместват като приложения цветни карти и допълнителни фотоилустрации към публикуваните материали.

Обявени са и два нови конкурса на списанието: „По следите на времето“ – в 6 етапа (1/2006) – съвместно с Националния политехнически музей, София, и „Природно и културно наследство на моя роден край“ (2/2007) – съвместно с КД „Ил. Габровски“, Габрово.

В брой 5/2007 е поместена информация и за регламента на конкурса на ЕС за младежката награда за развитие – 2007 („Африка – устойчиво развитие“).

През март 2008 г. предстои обновяване на сайта на списанието и разкриване на нови рубрики, достъпни само за абонати. Така електронният вариант на списанието ще

бъде вече не само лесно достъпно копие, но и допълнителен източник на ценна и актуална информация, с която редакционната колегия ще се стреми да отговори на нарастващия интерес към електронното издание.

Равносметката от ретроспекцията

В 50-годишната история на списанието **членове на редакционната му колегия** са били общо 40 души, от тях 6 – главни редактори (3 като зам.отг.ред. на отдел География в „История и география“). Най-дълго участие имат П. Векилска (32 години, от тях 4 като зам.отг.ред. на отдел География в „История и география“ и 16 като гл.ред. на „Обучението по география“), П. Лазаров (29 години, от тях 13 като гл.ред.), Н. Боянов (20 години), Р. Гайтанджиева (19 години), Д. Кънчев (18 години, от тях 5 като гл.ред.), Ив. Велчев (17 години, от тях 4 като зам.отг.ред. на отдел География в „История и география“), М. Печевски (16 години, от тях 4 като зам.отг.ред. на отдел География в „История и география“), Кр. Кръстев (15 години, от тях 5 като гл.ред.), Ел. Георгиева (14 години), Ст. Динчев (10 години).

За периода 1958-2007 г. в списанието са публикували 826 **автори**. От тях 493 (или 60,0 % от авторите) имат по 1 публикация, 234 (28,3 %) – до 5 публикации, и 56 (6,8 %) – до 10 публикации. Останалите 43 автори (5,2 %) са публикували 996 материала (37,2 % от общо 2680 публикации в списанието). От тази група на най-продуктивните автори 14 (1,7 %) имат повече от 25 публикации (общо 579, което съставлява 21,6 % от общата продукция на списанието), а 4 (едва 0,5 %) – над 50 (общо 278 публикации или 10,4 %). Средностатистически на 1 автор в списанието се падат по 3,25 публикации.

Приносът на членовете на редакционната колегия като автори в списанието е 780 материала (29,1 % от всички публикации). Двама души нямат нито една публикация, а други четирима са с 1 или 2. Една трета от членовете на редакционната колегия са с повече от 20 публикации и имат общо 570 материала (73,4 % от публикациите на членове на редакционната колегия и 21,3 % от общо публикуваните в списанието материали). От тази група 9 души имат между 25 и 50 публикации (общо 277), а 4-ма, които са и най-дългогодишни членове на редакционната колегия, са с 50 и над 50 публикации (общо 278).

Сред най-продуктивните автори (с 15 и повече публикации) са: Н. Боянов (32), П. Векилска (50), Ив. Велчев (25), Р. Гайтанджиева (28), Ст. Динчев (41), В. Дойков (32), Ем. Иванчев (15), Т. Йорданов (15), Кр. Кръстев (18), Д. Кънчев (58), Н. Кьосев (16), М. Маноилова (24), Ст. Маргаритов (21), М. Мичев (17), Д. Михова (25), Ц. Неделкин (18), В. Неделчева (15), Иг. Пенков

(18), М. Печевски (28), Хр. Тилев (17), Х. Тишков (26), Т. Христов (24). Към тази група автори са и рекордьори по броя на публикациите: проф. П. Лазаров - 88 (за периода 1959-2007 г.) и ст.н.с. Светлин Кираджиев – 82 (1958-2006 г.).

Между авторите в списанието има и 37 чужденци (4,5 %) от над 10 държави (бившите СССР, Чехословакия и ГДР, както и Румъния, Полша, Чехия, Украйна, Великобритания, Сърбия, Япония и др.), които са публикували 57 статии. През последните години традицията в списанието да се канят чуждестранни автори се активизира, като много от тях са участници в международни научни форуми или в съвместни научно-изследователски проекти с български партньори. Само през 2005 и 2006 г. чуждестранните автори са 14 (от общо 90 за този период) от 5 държави. В процес на реализация е и инициативата на „География '21“ да включи като автори и сътрудници членове на български общности в страни от Европа и от други континенти. Първите стъпки са направени с Япония и Австрия.

Списанието остава широко отворено за цялата географска общност в България, за което е показателен фактът, че около 2/3 от авторите на публикации са учители. Те винаги са възприемали списанието не само като научно-методически помощник в своята високоотговорна дейност, но и като трибуна за споделяне на опит и за дискусии. За съжаление през последните години по ред причини участието на учителите по география като автори и сътрудници на списанието се свива и това е много тревожен симптом. Той отразява засилващите се негативни тенденции в българското образование, които обезсърчават българския учител в творческите му изяви, а често и го игнорират от решаването на важни актуални проблеми в образователната сфера. Тук е мястото да се посочи като много важна негативна причина и липсата на работещо съвременно географско сдружение в България и най-вече на професионална асоциация на учителите по география. Пример за силата и възможностите на една такава организация е фактът, че Асоциацията на шотландските географи беше основен организатор на последния юбилеен XXX световен конгрес на географите в Глазгоу (вж. 1/2004 на „Обучението по география“).

Положителна традиция е, че в списанието се привличат за автори и представители на други, сродни на географията, науки, като от 2003 г. стремежът е да се разшири представянето на науките за Земята – географията е единственият учебен предмет, чрез който тези науки влизат в училище и поради това тя има водещо значение за формирането на общите познания за планетата. В този смисъл новата програма-триениум на ООН „Планетата Земя“ е изключително важна и „География '21“ своевременно се включи в нея, вкл. със свои иници-

ативи (вж. бр. 1/2007 и следващите за 2007 г.).

В тематичната структура на списанието рязко преобладават методическите публикации като следствие на основната цел, с която е създадено изданието. За периода 1958-2007 г. от публикуваните 2680 материала, 1377 (51,4 %) са посветени пряко на въпроси от обучението по география. Научните статии в областта на географията са 507 (19 %), като при тях съотношението между социално-икономическата география и физическата е в полза на първата (2:1). Останалите материали са уводни статии (ок. 70) и информационни и справочни материали (27 % от всички публикации). През годините съотношението между тематичните публикации се е променяло, като в първите 25 години методическите публикации са имали относителен дял 57 % (съотношението методически към научни статии е 1:4). Същевременно публикациите по социално-икономическа география превишават тези по физическа география 3,3 пъти. За втората половина от съществуването на списанието (след 1984 г.) съотношение между методически и научни публикации вече е 1:2, а между публикациите по социално-икономическа и физическа география 1,5:1. Тези структурни промени се дължат на намаляващия брой автори – учители и методисти, като следствие и от измененията в нормативния регламент за присъждане на квалификационни степени.

Когато се проследи тематиката на публикуваните материали по години се открива, че относителният дял на методичните публикации бързо намалява след 1990 г. и след 2002 г. почти се изравнява с този на научните публикации, като в „География ‘21“ те вече дори слабо доминират, като се разшири обхватът и с публикации от науките за Земята (и във връзка с актуални международни програми и инициативи). Стремежът на редакционната колегия е да поддържа постигнатия баланс в новото списание между методични, научни и информационно-справочни материали.

Посочените тенденции в структурната промяна на тематиката на списанието отговарят на сериозните промени в нашето общество, в организационния живот на географската гилдия, както и в статута на българския учител. От друга страна, списанието поема в известна степен темите и функциите на самозакритите издания на БГД и се превръща в единственото периодично издание по география с широк профил. Така то става орган на цялата географска гилдия в България, а учителите, които доминират в нея, получават чрез своето списание вече много повече научна и актуална информация в областта на географията. Предимството на списанието при публикуване на „свежи“ научни статии е и в това, че то е двумесечно издание, одобрените за печат материали не се бавят и авторите имат възможността много бързо да обнародват важни резултати от своите изследвания. За сравнение – академичните географски издания освен своята „избирателност“ към определен кръг автори (особено при Го-

ДЪРЖАВЕН СЪВЕТ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УКАЗ
№ 360

Държавният съвет на Народна република България на основание чл. 93, т. 23 от Конституцията на Народна република България

ПОСТАНОВЯВА:

Награждава списание „Обучението по география“ с орден „Кирил и Методий“ – II ст., за неговия принос за развитието на образователното дело и във връзка с 25 години от излизането на първия му брой.

София, 8 февруари 1983 г.

дишника на СУ) излизат и с голямо закъснение (не по-малко от 1 година).

За приноси в развитието на образованието и по случай 25-годишнината на списанието с Указ № 360 от 08.02.1983 г. Държавният съвет на НР България награждава „Обучението по география“ с орден „Кирил и Методий“ II степен.

*„Добро ли сме, зло ли правила
потомството нази ще съди.“*

Христо Ботев

В ретроспективен план през 50-годишното си съществуване списанието е излязло в 284 броя с общ обем около 12 500 страници. На тях са публикувани 2680 материала на 826 автори – едно завидно постижение за българската география. Това прави списанието издание на цялата географска общност в България – традиция, която се стреми да поддържа и развива и настоящата редакционна колегия на „География ‘21“. За всички нас най-голямото удовлетворение ще бъде, ако успеем да осъществим и мисията списанието да стане обединителното ядро на отдавна разпръснатата и дезорганизирана след самозакриването на БГД географска гилдия в България. В тази насока очаквайте през 2008 г. новите инициативи на „География ‘21“.

Обяснимо е, че един ограничен по обем обзор на такъв дълъг период на развитие може само да маркира основни тенденции, някои закономерности и да даде статистически данни за размисъл. Не са изключени и грешки, пропуски и непълноти, особено за началните периоди от списанието – времето е заличило или

направило трудно достъпни някои сведения, много от участниците и свидетелите вече не са между нас. Но този обзор е необходимата и изходна база за анализи, коментари и оценки. Защото върху извършеното през тези 50 години се надгражда настоящето и бъдещето на нашето списание, а в известна степен и на българската география. Затова и обзорът е извършен с необходимата отговорност и уважение към предшествениците, сътворявали списанието през годините.

Накрая е необходимо е да се знае, че в новите условия редколегията работи на обществени начала (без заплащане). Не получават хонорари и нашите автори и сътрудници. Това обяснява цената на нашите усилия, вкл. и за паралелното поддържане на електронна версия на списанието. Основен източник на средства за съществуването на изданието е абонаментът, т.е. вложените в списанието средства на нашите читатели, както и допълнителните малки постъпления от реклами и единичните все още случаи на дарения. Затова всеки наш абонат е много важен участник в съвместните ни усилия за списването на съвременен и качествено списание.

Обречени сме да успеем заедно, защото списанието може да бъде мост между науката и образованието, между различните направления в географията, между географите, между географията и сродните нему науки и особено науките за Земята.

На многая лета!

Литература

Векилска, П. Двадесет години в служба на учителите по география. – Обучението по география, 5/1977, с. 3-7.

Векилска, П. Двадесет и пет години методическо списание по география. – Обучението по география, 6/1982, с. 1-9.

Задачите на сп. „История и география“. – 1/1958, с. 3-4.

Печевски, М. Ново методическо списание „Обучението по география“. – 1/1969, с. 1-2.

Тодорова, Р. Библиография на отпечатаните материали в списание „Обучението по география“ за периода 1958-1983 г. – Обучението по география, 6/1983, 58 с.

П. Стефанов

The journal through the years (dedicated to its 50th anniversary)

Summary

The journal of „Geographical Education“ is the first methodological journal of Geography in Bulgaria. Its inauguration was in 1958 (50 years ago), after splitting from the journal „History and Geography“. In 2006 its name was changed to „Geography 21“. This paper tracks out the history of this journal, surveys the papers published during this period and discusses their themes. History has been tracked back to the period 1896-1946, when the first serious articles on methods of Geographical education have been published in the journal of „School Review“.

About 2680 papers have been published throughout the journal's history (1958-2007), in 284 issues in a total volume of 12 500 pages. Editing staff members have been about 40 well known Bulgarian Geographers, while 826 specialists in various research fields have published their works in this journal. In 1983 „Geographical Education“ was honored with the state medal of „Cyril and Methodius“ II rank.

In the beginning this journal was of methodological type only, but gradually it acquired research-methodological character (1988). Recently it changed significantly, balancing together scientific, research, methodological and information-reference Geographic materials. In this way the journal addresses the entire Geographic community in Bulgaria. It is a periodical now (6 issues annually) covering a wide topical range. Authors and specialists of different Geographic fields are being often invited, as well as foreign researchers (37). Their materials have been published under different rubrics in Bulgarian language, with a summary in English

The journal experienced increased interest after the opening of its Internet page in 2005, where its electronic version can be accessed and it can be read in its full (sometimes extended) version. The number of Internet version readers in 2007 exceeds 8500 with a stable trend of increasing. At present an English version of the Internet page is under construction.

P. Stefanov

Бел. ред.: В юбилейната за списанието 2008 г., както и в следващата 2009 г., когато ще се навършат 40 години от издаването на първото самостоятелно българско методическо списание по география, „География 21“ ще публикувани аналитични статии за дейността и тематиката на списанието през годините. Очакваме и вашите материали, отзиви и предложения, посветени на юбилея и на работата на редколегията.